

De pedagogische gereedschapskist

'PO en VO hebben elkaar hard nodig'

De introductie van Reinier de Voogd voor de PO/VO-middag op 15 november in De Kampanje in Den Helder vatte goed samen waarom een bijeenkomst als deze zo nuttig is. 'We hebben elkaar hard nodig als we het beste voor kinderen willen', zei hij. En: de samenhang verbeteren. Alleen al het feit dat vertegenwoordigers van PO en VO elkaar deze middag ontmoeten en in verschillende workshops samen praten over de samenwerking, was al een stap in de goede richting.

Reinier de Voogd
Voorzitter
College van Bestuur
Scholen aan Zee

'Hoe lukt het ons om onze leerlingen optimaal onderwijs te bieden?', stelde Reinier de Voogd, voorzitter van het College van Bestuur van Scholen aan Zee, de retorische vraag. 'Door het PO en VO optimaal met elkaar te verbinden en juist in de regio Den Helder kunnen we daarvoor een broedplaats creëren', gaf hij zelf het antwoord.

Directeuren, IB'ers en andere belangstellenden uit het primair en voortgezet onderwijs waren op 15 november in theater De Kampanje samengekomen om met elkaar in contact te komen en over de eigen grenzen te kijken. Na de introductie van Reinier de Voogd hielden Jessica Tissink (senior beleidsadviseur van de VO-raad) en Bernard

Teunis (domeinregisseur en beleidsadviseur van de PO-raad) een presentatie. En over de grenzen kijken, dat is precies wat de vertegenwoordigers van de twee raden deden. 'Ook wij hebben elkaar nodig', vertelde Tissink. 'Samen zijn we verantwoordelijk voor alle kinderen, met name vanaf groep 7 van het primair onderwijs tot en met klas 2 van het voortgezet onderwijs.'

Wet Eindtoetsing

Samen gaven zij hun visie op verschillende ontwikkelingen op het snijvlak van PO en VO. De uitwerking van de Wet Eindtoetsing impliceert onder andere meer samenwerking tussen PO- en VO-scholen. De wet steekt verder in op een latere afname van toetsen; enerzijds is dit organisatorisch lastig voor de VO-scholen vanwege latere inschrijvingen, anderzijds zorgt het voor minder 'toets-stress' en wordt meer gekeken naar resultaten uit het leerlingvolgsysteem. Tissink stipte kritische punten aan, bijvoorbeeld over bijstelling van het advies naar boven. Met Teunis stelde ze vast dat erkende knelpunten bij toetsing en schooladvies

zijn: druk van de ouders, heroverweging en bijstelling van het schooladvies en onderbouwing en kwaliteit van het schooladvies. De samenwerking tussen PO en VO wordt eveneens genoemd als knelpunt, maar is in de overgang zeker niet het grootste obstakel. De verschillen tussen PO en VO komen volgens Tissink en Teunis vooral tot uiting in de inhoudelijke aansluiting (bijvoorbeeld Engels) en doordat leerlingen te maken krijgen met een andere leeromgeving. Het advies aan het publiek: 'Denk erover na en neem je stappen ter afstemming.'

Regeren en thema's

Teunis ging daarna in op de rol van het nieuwe regeerakkoord. Belangrijke punten uit dit beleid zijn onder meer de brede of verlengde brugklassen, ruimte om te experimenteren met bijvoorbeeld 10-14 initiatieven en het vervroegen van de eindtoets en/of later uitbrengen van het advies. Voor de goede overgang van PO naar VO spelen daarnaast verschillende thema's. 'Het uitgangspunt is: we gunnen iedere leerling een plek op het juiste niveau', vertelde Teunis.

'Naast de uitslag van de eindtoets zelf nemen we wellicht teveel andere factoren mee in de afweging voor het schooladvies, die soms geen recht doen aan het niveau dat een kind zou kunnen halen.'

Ongewenste neveneffecten van de eindtoets, noemde hij het. 'Vroegselectie is alleen desastreuus als het systeem niet flexibel is. Dan fungeert het VO als een soort sjoelbak waarbij de eindtoets een selectiemoment is.'

'We gunnen iedere leerling een plek op het juiste niveau'

PO VO

PO VO

Workshop 10-14 onderwijs

Na afloop van de gezamenlijke bijeenkomst konden de deelnemers aan de themamiddag deelnemen aan een van de vier workshops. Eén van de workshops werd gegeven door René Leber, netwerkregisseur onderwijsroute 10-14 namens de Stichting Openbaar Onderwijs Zwolle en Regio (OOZ). Centraal in de workshop stond de vraag: 'kunnen wij bij de overgang van PO naar VO uitstel van keuze, sociaal inclusief leren en rekening houden met de individuele leertraject van de leerling?'

Kinderwetje

OOZ probeert een antwoord te formuleren door bestaande PO- en VO-scholen in een netwerk met elkaar te verbinden, maar ook door de opzet van een experiment: het 10-14 route-onderwijs. Om met dat laatste te beginnen: Leber gaf aan dat slechts het beroemde 'kinderwetje van Van Houten' er tot op de dag van vandaag voor heeft gezorgd dat het basis- of primair onderwijs tot 12 jaar is. 'Er is geen enkel onderwijskundig motief voor.' En dus op zoek naar verandering. Leber en zijn collega Annelies Robben gingen langs bij VO-scholen met de vraag: 'wat roept 10-14 onderwijs bij je op?' 'Velen waren nieuwsgierig', vertelt Leber. 'Maar ook kwam de vraag: 'waarom?' Het gaf de munitie om het idee verder uit te diepen en uitgangspunten te formuleren. Dat resulteerde tot het volgende lijstje:

- Een uitgestelde keuze
- Doorgaande leerlijnen passend bij het kind
- Overstappen wanneer het kind er aan toe is
- Sociale inclusie

Puberteit en schoolkeuze

In het concept staan coaching, persoonsvorming en onderzoekend vermogen centraal om de stap van PO naar VO makkelijker te maken; het geeft kinderen de ruimte om te leren en een basis om te groeien. 'De leeftijd van tien tot veertien jaar is voor veel kinderen een periode waarin enorm veel gebeurt', vertelde Leber. 'Puberteit en schoolkeuze, en dan spelen vragen als 'wat kan ik' en

'wie ben ik' op. Binnen 10-14 bied je hen een veilige basis en kunnen ze in alle rust ontdekken wat ze willen en kunnen.' De onderwijsroute richt zich vooral op de middengroep, van kader basis tot regulier atheneum. 'Het kan zijn dat de ontwikkeling van het kind in het regulier onderwijs stagneert. Kinderen waarvan je als leerkracht het gevoel hebt dat er meer in zit dan eruit komt. Maar: we zijn geen zorgschool', benadrukte Leber. Een coach kijkt voor ieder individueel kind naar de persoonlijke ontwikkeling en of hij of zij toe is aan een volgende stap. Een scheiding op leeftijd gebeurt alleen om onderwijskundige redenen, bijvoorbeeld bij gym of biologie. 'Zo ontstaat gepersonaliseerd onderwijs.' De nieuwe leertraject krijgt een eigen omgeving op het terrein van de Van der Capellen in Zwolle. De ruimtes worden speciaal ingericht voor het onderwijsconcept.

Belemmeringen

Belemmeringen zijn er ook en dat stak Leber niet onder stoelen of banken. 'Hoe moeten we het onderwijsconcept inpassen in het huidige, reguliere onderwijs? Zijn 14-jarigen niet al verder in hun cognitieve ontwikkeling? Hoe pas je dat op elkaar aan? Het is een compleet ander onderwijssysteem en dat moet je aan laten sluiten.' Een uitdaging. Neemt niet weg dat meer en meer ouders en kinderen in 10-14 onderwijs geïnteresseerd zijn, en ook dat is een teken aan de wand. Komt nog bij dat het concept kan dienen als oplossing voor scholen die te maken hebben met krimp.

PO en VO moeten echt met elkaar in gesprek om de overgang meer flexibel te maken en te houden, zodat de vroegselectie minder erg wordt. De maatschappelijke druk op de eindtoets en het schooladvies zal alleen maar toenemen als dat moment zó bepalend is voor het eindniveau en daarmee het startpunt in het VO', hield hij zijn luisteraars voor.

Flexibiliteit gevraagd

Als tweede thema: flexibiliteit is ook nodig in het systeem om doorstroommogelijkheden in het VO voor leerlingen zo optimaal mogelijk te maken. 'Wat kunnen we voor leerlingen betekenen en hoe kunnen we flexibel zijn?', stelde Tissink. 'Moeten we de acht verschillende instroomniveaus handhaven in de onderbouw? Of juist minder, zodat het overzichtelijker wordt en switchen makkelijker wordt. Het gaat daarbij veel meer om inrichting van het onderwijsstelsel, waarmee het voor leerlingen mogelijk wordt om hun eigen ontwikkeling te volgen.'

En het derde thema: 'Waar gelden de grenzen van de wet en waar gaat het om regels die we zelf verzonnen hebben? Regels die helemaal niet nodig zijn. Soms is er meer ruimte dan we denken', aldus Teunis.

Ten slotte: bij de overgang van PO naar VO worden ouders vaak gezien als de 'pushende partij', die graag ziet dat het kind zo hoog mogelijk komt. 'Eigenlijk zou je ouders in alle fasen en thema's een belangrijke rol moeten geven. Ouders willen ook het beste voor hun kind. Hoe kun je ouders zó betrekken dat het voor hen, voor de leerling en het onderwijs goed is?', besprak Tissink het laatste thema.

Belangrijke vragen, waar niet direct een antwoord op te geven viel. Maar wel vragen die gesteld moeten worden om de discussie op gang te brengen. En dat gebeurde, in de pauze en na afloop van de workshops, op uitgebreide schaal.